

Dne 16. listopada p. l. se je vršilo zbog tega tukaj lokalna konferencija. Sestavljen je ugovor proti alterniranju in proti porazdeljenju ur, podpisan s tem:

1. Da je vsaka učna moč z dekretom le na določeno mesto postavljena, tedaj I., II., III., IV. učna moč.

2. Da imajo alternirajoči učitelji ogromno različne plače (od 450 do 780).

3. Da nima nižji učitelj za večji trud, niti najmanjšega zakonitega upanja, kdaj povzidan biti v višji plačilni razred.

4. Da je odlok za tekoče leto prepozno došel in je tedaj oviranje v pouku neizogibno.

Toda dne 16. grudnia je došel zopet odgovor od slav. c. kr. okrajnega šolskega sveta, da se ima ukaz nemudoma izvršiti.

Vprašanje je tedaj:

1. Jeli kaka zakonita pot in pomoč, da se alterniranje ne uvede, ali vsaj med letom ne upeljuje?

2. Jeli to kak vesel migljaj od zgoraj, da se bodo vendar že plače po tolikokrat že stavljenem predlogu po službenih letih razvrstile? (G. F. D.)

Odgovor. Da bi bil predstoječi razpis kak migljaj, da se bodo učiteljske plače uredile po službenih letih, o tem nam ni nič znanega, ker se po novi uredbi učiteljskih plač na Kranjskem o kaki prenarredbi dotičnega zakona v merodajnih krogih sploh še ni razgovarjalo. Dasi smo mi prvi zagovorniki uredbe učiteljskih plač po službenih letih, Vam žalibog o tej stvari ne moremo dati ugodnega odgovora in bode še nekaj Save, Krke in Kolpe preteklo v Črno morje, predno se bode ustreglo tej iskreni želji vsega Kranjskega učiteljstva. Največ, kar bi pri se-

danjih razmerah po skupnem postopanju mogli doseči, bi bilo to, da bi se v I. in II. plačilno vrsto uvrstilo več odstotkov učnih moči.

Kar se pa tiče alterniranja učnih moči na večrazrednicah, smatramo mi to za velik napredek v notranji uredbi ljudske šole. Skušnja učne usposobljenosti je za vse ljudske učitelje jednaka. Vsak učitelj je torej usposobljen za pouk v vseh razredih ali oddelkih ljudske šole. V katerem razredu naj učitelj poučuje, je popolnoma neodvisno od njegove plače, ker plača ne določuje njegove usposobljenosti. Krivica bi se delala usposobljenemu učitelju, ako bi se on jedino zaradi plače izključil iz alterniranja v višje razrede. Koristij, ki izvirajo iz alterniranja za učitelja kakor za učence, torej sploh za povzdigo šole, tukaj ne bomo navajali, ker so šolnikom sploh znane.

Da učiteljica ostane v nižjem razredu, utemeljeno je v šolskih zakonih; da bi se pa upirali zoper alterniranje učiteljev, nam ni znana nobena zakonita pot, po kateri bi svoj namen dosegli in bi tako upiranje sploh imenovali »cof« osemnajstega stoletja. Sedaj seveda, ko smo že v sredi leta, ne more vpeljati alterniranja biti v prid šoli, ali če se Vam akazuje, Vi niste za to odgovorni.

Jednaka porazdelitev tedenskih ur med učitelje, ki alternirajo — ako ni za to posebnega vzroka —, tudi nam ne dopade. Naš ideal je učitelj, ki je usposobljen za pouk v vseh obveznih predmetih. Tak učitelj naj izmisi ženska ročna dela poučuje vse predmete v svojem razredu sam. Potem bode ves pouk jednoten in se bode jeden predmet naslanjal na drugega. Po našem mnenju spada to v notranjo šolsko uredbo, katero naj določuje učiteljska konferencija.

L i s t e k.

Listi slovenskega pesimista.

VII.

Gospod urednik! Ko sem prvokrat čital krasno Jurčičevo delo »Deseti brat«, smejal sem se najsrečneje oni dogodbi o originalnem Krjavljju, kadar je čakal s šilom v roki svojo nagajivo kozo skrit za plotom, skozi kateri je navadno mulila prepovedano travo. Prav živo sem si mislil Krjavlja, kako silno možko se je držal za plotom ležeč in kako mu je same nestrpnosti in škodoželjnosti trepetala vsaka žilica na starikavem, nagrbnjenem lici. Kako zadovoljen je bil sam s seboj, ko je nadležni živali zadršilo v nos. Pač huda lekcija!

Gotovo že hočete reči, gospod urednik, kam pa ta misli s tako šepavo primero. Počakajte. Na svetu ni vse ravno, primere niso vse dobre.

Oni dan je moj prijatelj, g. Postojnski omenil nekoliko odnošajev slovenskega učiteljstva do krajnih

šolskih svetov. Tedaj sem si mislil: da nisem jaz na njegovem mestu. Kako z veseljem — morda še z večjim kot Krjavlj — bi dregnil v to sršenje gnezdo. Ker sem pa jaz, gospod urednik, s prostim časom prav tako v zadregi, kot Vi s prostorom v listu, ni mi bilo mogoče. Spominjal sem se le prijatelja Krjavlja, in to me je tešilo.

Odnosaji učiteljstva do krajnih šolskih svetov niso povsod jednaki. V sosednih kronovinah so različni od naših na Kranjskem, kjer treba časih prav beraški moledovati za drva, črnilo, tiskovine. S kakšnimi doneski za knjižnico ali šolski vrt je pa že »a priori« — nič. Poleg tega je pa prvomestnik — nekod celo branja in pisanja nevešč — silno velik gospod, katerega se mora uboga para — učitelj »sine qua non« pokoriti.

V svesti si, da govorim iz srca vsakemu, kdor je bil že na deželi učitelj-voditelj, smelo trdim: o krajnih šolskih svetih v nekaterih vaseh na deželi ni

drugače mogoče pisati kot — ironijo. Morda mi bode kdo očital, da preveč težimo po gospodstvu, da bi radi sami vse upravljali. Nikakor ne. Za vse posle, kar jih ima krajnega šolskega sveta načelnik, se vsak učitelj prav cifrasto zahvali, za čast pa še po vrhu. Mi ne želimo premembe postave, marveč da se točno izvršuje.

Nekje na Kranjskem je krajni šolski svet, ki je imel v šestih letih dve seji. Tudi se isti krajni šolski svet še do danes ni prenovil vsled potekle dobe zadnjih treh let.

Zopet na drugem kraju ima načelnik krajnega šolskega sveta pravico (če jo ima) da pošilja izkaze šolskih zamud e. kr. okrajnemu šolskemu svetu kar za pol leta in še več skupaj. Seveda mora biti šolsko obiskovanje potem kar uzorno.

Znan mi je celo kraj, kjer je jokajoči sinek načelnika krajnemu šolskemu svetu pripovedoval v šoli, ko je prinesel nepodpisano šolsko naznanilo, da so oče rekli: »Kaj uganjate vedno tiste komedije v šoli! Ne podpišem nič!«

Drugod mislijo načelniki in šolski svetovalci, da se jim mora učitelj lizati in klanjati kot Mahomedanec pred Khabo, če hoče, da ga imenujejo (?) definitivnim.

Gospoda kolegi! To so pege, to so težave našega stanu. Ako učitelj-trpin tej gospodi prav ne »parira«, rekše, zadosti ne kadi, dodelal jo je s svojo avtoriteto. Prišel je z njo na pravcati »kant« ali javno dražbo. In v šoli?

Nikjer niso še roditelji toli previdni, da bi govorili o napakah učiteljevih tam, kjer ni otrok. O, hudobija ne pozna mej! V pričo otrok vedo, da še najbolj strežejo svoji škodoželjnosti. Prijatelj mi je pravil, da se je od svojih otroških let prvokrat zjokal tedaj, ko mu je v šoli povedal zaprti sinko mogočnega očeta

načelnika, kaj lahko stori njegov »papá« ž njim (učiteljem). »Kakor Job«, pravi prijatelj, »proklet bi bil dan in uro svojega rojstva in vstopa v učiteljsko pripravnico, da me ni tešila učiteljska potrpežljivost (katero nam priznavajo celo najnižji sloji ljudstva) in pa zavest: vsak stan ima grenkosti življenja«.

Res, lepo je živeti v miru, ljuba je harmonija v človeškem društvu; toda v miru živeti, gledati pa in poslušati, kako se zanemarijo zakoni šolskega in učnega reda, gledati, kako nekdo kar lahko-miselno blati čast učiteljsko, izpodkopa je v rojstni vasi njega veljavo, to bi se reklo: vsled ljubelega miru gledati svojo smrt.

Tega pa ne more nikdo od nas zahtevati.

Mislím, da vsakdo ve, kako ljub je mir in oduren prepír. In nikdo ne išče miru zato, da bi se prepiral, marveč vsak — če je že prisiljen kako trdo reči — se (vsaj v našem stanu) prička le zato, da bi dosegel mir, mir pod domačo streho.

Potezati se za postavo in pravico je dolžnost vsakega državljana, kamo li učitelja.

Gospod urednik! To sem hotel povedati. Stvar se mi je nategnila, in treba, da končam. Naš znanec Krjavelj je gotovo rekel, dovršivši svoje delo skozi plot: »Na, da boš vedela!« jaz sa pa moram ločiti od Krjavlja — vsak človek je rad po svoje originalen in pravim: dixi et salvavi animam meam.

Sklenil sem pa zastran tega na ta način, ker so bili oni dan božični prazniki, ko se Bogu v čast latinski poje, in pa zato, ker hočem o novem letu brez vsakeršne teže na duši zreti v bodočnost. Zato kličem vsem prijateljem in znancem in tudi Vam, gospod urednik: Srečno in veselo novo leto!

Vaš

pesimist

Književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja. — Slavna družba sv. Mohorja ja razposlala za l. 1891. šest lepih knjig, katere so izvestno razveselile vse Slovence. Ker je itak skoraj vsak učitelj ud te velevažne družbe in jih je izvestno prečital vsaj nekoliko, ocenjali jih ne bomo obširneje, ampak omenjamo jih le ob kratkem.

1. Življenje Marije in sv. Jožefa, X. snopič. Spisal župnik Janez Volčič. S tem snopičem je završeno za naše razmere veliko in dobro delo, v katerem živo opisuje Janez Volčič življenje Marije, sv. Jožefa in njunih častilcev. Konec je pridejan lep životopis pokojnega J. Volčiča od O. Fl. Hrovata. Ta knjiga je izmed onih, katere kmetski društveniki prebirajo najrajši.

2. Gospod, teci mi pomagat. — Molitvenik za bolnike. Spisal krški knezoškof Jak. Peregrin Pavlič in ga je poslovenil in z navadnimi molitvami

pomnožil duhovnik krške škofije. S to knjigo bode izvestno ustrezno pobožnim bolnikom slovenskim, kateri bi radi slišali na smrtni postelji kako tolažbo. Semintje bi bilo še treba jezikovne pile.

3. Občna zgodovina, XV. snopič. Sp. Jos. Starč, kr. profesor v Zagrebu. V tem snopiču je opisana zgodovina zadnjih let po l. 1848. in z njim je dovršeno lepo delo. Vse delo obsega 4 knjige. V vsaki je opisana zgodovina jednega veka. Spisovanje zgodovine je prizadejalo pisatelju izvestno mnogo truda ter je trebalo velike pazljivosti. Zgodovina je pisana vseskozi zanimivo in doka natančno. Obudila je že pri marsikomu, zlasti pa pri dijakih, veselje in zanimanje do tega lepega predmeta.

4. Fizika ali nauk o prirodi. II. (Kemija.) Sp. H. Schreiner, e. kr. ravnatelj. Knjiga je razdeljena na deset poglavij. Spisovanje takih knjig za